

Lokale Integratiescan 2021

Het is bekend dat het bij het monitoren van de sociaal-economische positie van personen van buitenlandse herkomst niet volstaat om te kijken naar de huidige nationaliteit van de persoon. Een groot deel van de doelgroep wordt op deze manier gemist. Zo hebben heel wat vreemdelingen in de loop der jaren de Belgische nationaliteit verworven en beschikken de kinderen van deze personen van bij hun geboorte automatisch over de Belgische nationaliteit. Het is echter niet zo dat met het verkrijgen van de Belgische nationaliteit ook de bestaande achterstelling en discriminatie verdwijnt. De herkomstgegevens van Statbel en van de KSZ maken het mogelijk om op basis van administratieve gegevens van de gehele bevolking de sociaal-economische positie van de verschillende herkomstgroepen in Vlaanderen in beeld te brengen en op te volgen.

Om de herkomst van een persoon te bepalen worden in de KSZ-gegevens 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de persoon (voor een eventuele nationaliteitswijziging), de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is één van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van buitenlandse herkomst. Zijn alle 4 de criteria een Belgische nationaliteit dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van Belgische herkomst.

Bij sommige indicatoren is het in de praktijk niet mogelijk om de doelgroep op deze manier te definiëren. In dat geval wordt er gekozen voor een 'second best'-operationalisering die uitgaat van wat momenteel beschikbaar is. Dit is onder andere het geval bij de gegevens over de niet-werkende werkzoekenden van de VDAB (operationalisering op basis van de huidige en eerste nationaliteit van de persoon zelf) en bij de meeste onderwijsgegevens (operationalisering op basis van de thuistaal).

In 2009 waren in het Vlaams Gewest 948.922 personen van buitenlandse herkomst, wat overeenkomt met 15,3% van de Vlaamse bevolking. Begin 2021 leefden in het Vlaamse Gewest 1.609.034 personen van buitenlandse herkomst. Dat komt overeen met 24,2% van de totale Vlaamse bevolking. Dat aantal is tussen 2009 en 2021 met 660.112 personen toegenomen waardoor het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking in dezelfde periode met goed 9 procentpunten is gegroeid. Het aandeel personen van buitenlandse herkomst in de totale bevolking lag begin 2021 meer dan 2,5 keer hoger dan het aandeel personen met een huidige vreemde nationaliteit (9,5%).

23 steden en gemeenten zijn goed voor ongeveer 50% van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen. 14 steden en gemeenten zijn goed voor ongeveer 50% van alle personen met een niet-EU-herkomst in Vlaanderen.

Tabel: De 23 steden en gemeenten die 50% van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen vertegenwoordigen, aantal en %, 2021

		Totaal personen van buitenlandse herkomst	% ten opzichte van alle personen van buitenlandse herkomst in Vlaanderen
1	Antwerpen	283.723	17,6
2	Gent	95.619	5,9
3	Genk	39.004	2,4
4	Leuven	35.098	2,2
5	Mechelen	30.591	2,0
6	Vilvoorde	26.599	1,7
7	Sint-Niklaas	24.879	1,5
8	Maasmechelen	23.418	1,5
9	Aalst	22.298	1,4
10	Zaventem	19.307	1,2
11	Brugge	18.753	1,2
12	Oostende	18.605	1,2
13	Hasselt	18.416	1,1
14	Sint-Pieters-leeuw	17.214	1,1
15	Kortrijk	16.773	1,0
16	Turnhout	16.764	1,0
17	Beringen	16.608	1,0
18	Dilbeek	16.296	1,0
19	Grimbergen	15.337	1,0
20	Houthalen-Helchteren	14.335	0,9
21	Heusden-Zolder	13.798	0,9
22	Asse	13.594	0,8
23	Roeselare	12.199	0,8
	Totaal 23 gemeenten	809.228	50,3
	Totaal Vlaams Gewest	1.609.034	100,0

Bron: Statbel, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Tabel: De 14 steden en gemeenten die ongeveer 50% van alle personen met een niet-EU-herkomst in Vlaanderen vertegenwoordigen, aantal en %, 2021

		Totaal personen van niet-EU-herkomst	% ten opzichte van alle personen van niet-EU-herkomst herkomst in Vlaanderen
1	Antwerpen	205.588	21,9
2	Gent	63.632	6,8
3	Mechelen	24.474	2,6
4	Leuven	23.279	2,5
5	Genk	20.975	2,2
6	Vilvoorde	19.274	2,1
7	Sint-Niklaas	18.928	2,0
8	Aalst	16.448	1,8
9	Oostende	13.677	1,5
10	Kortrijk	12.351	1,3
11	Beringen	11.564	1,2
12	Zaventem	11.538	1,2
13	Brugge	11.408	1,2
12	Hasselt	11.240	1,2
	Totaal 14 gemeenten	464.376	49,6
	Totaal Vlaams Gewest	936.667	100,0

Bron: Statbel, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

De top 5 van Vlaamse gemeenten met het relatief hoogste aantal personen van buitenlandse herkomst wordt gevormd door Baarle-Hertog, Machelen, Maasmechelen, Drogenbos en Genk. Ook in Vilvoorde, Zaventem, Kraainem, Antwerpen en Hamont-Achel ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst boven de 50%. Alle centrumsteden behalen een score van 20% of meer, met uitzondering van Roeselare (19,1%) en Brugge (15,8%).

Een aantal van de genoemde gemeenten dankt zijn hoge score uiteraard aan het hoge aantal personen van Nederlandse herkomst. Het gaat om de grensgemeenten Baarle-Hertog en Hamont-Achel. Zonder de personen van Nederlandse herkomst vallen ze terug tot een aandeel personen van buitenlandse herkomst onder de 15%. Het aandeel personen met een herkomst van buiten de EU ligt het hoogst in Machelen, Vilvoorde, Antwerpen, Zaventem en Genk.

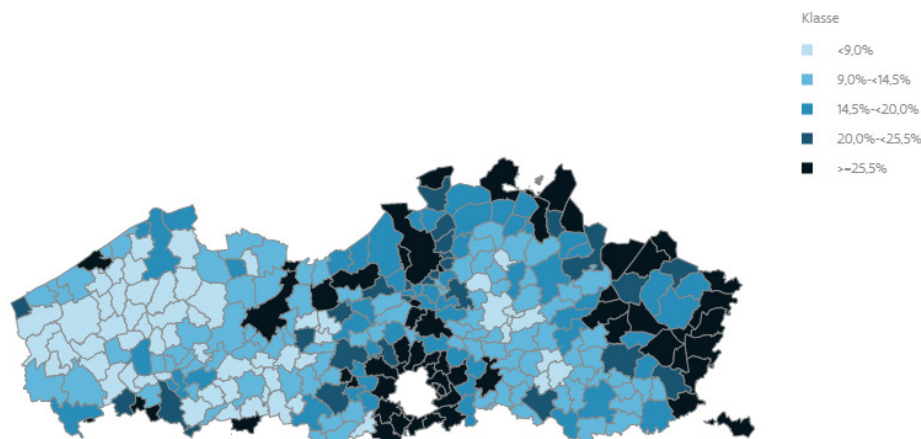
Tabel: Top 10 van gemeenten met hoogste aandeel personen van buitenlandse herkomst, aandeel personen buitenlandse herkomst zonder Nederlandse herkomst en aandeel personen met een niet-EU-herkomst (in %), 2021

	Totaal buitenlandse herkomst	%	Buitenlandse herkomst zonder Nederlandse herkomst	%	Niet-EU-herkomst	%
1	Baarle-Hertog	71,7	Machelen	59,6	Machelen	46,7
2	Machelen	61,1	Drogenbos	58,7	Vilvoorde	42,2
3	Maasmechelen	59,8	Vilvoorde	56,5	Antwerpen	38,8
4	Drogenbos	59,2	Genk	55,2	Zaventem	32,8
5	Genk	58,5	Zaventem	53,2	Genk	31,5
6	Vilvoorde	58,2	Kraainem	52,6	Drogenbos	31,1
7	Zaventem	54,9	Wemmel	49,3	Boom	29,9
8	Kraainem	54,4	Antwerpen	48,4	Wemmel	28,9
9	Antwerpen	53,6	Maasmechelen	48,3	Heusden-Zolder	28,8
10	Hamont-Achel	52,0	Sint-Pieters-Leeuw	48,3	Sint-Pieters-Leeuw	28,5

Bron: Statbel, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Algemeen genomen ligt het aandeel personen van buitenlandse herkomst het hoogst in de provincies Limburg en Antwerpen, in de rand rond Brussel en in de regio tussen Antwerpen, Brussel en Gent.

Aandeel personen van buitenlandse herkomst ten opzichte van de totale bevolking, in %, 2021

Bron: Statbel, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Het aandeel personen van buitenlandse herkomst varieert sterk met de leeftijd en ligt het hoogst bij de jongste leeftijdsgroep. Voor geheel Vlaanderen gaat het om 35,2% personen van buitenlandse herkomst bij de kinderen en jongeren tot 18 jaar. Bij de 65-plussers zijn 7,5% personen van buitenlandse herkomst.

In 11 Vlaamse steden en gemeenten zijn meer dan 2 op de 3 kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar van buitenlandse herkomst. Baarle-Hertog scoort veruit het hoogst (84%). Daarna volgen Machelen (79%), Maasmechelen (76%), Vilvoorde (74%), Wemmel (72%), Kraainem (71%), Drogenbos (71%), Genk (69%), Zaventem (67%), Sint-Pieters-Leeuw (66%) en Antwerpen (65%).

De KSZ-herkomstgegevens geven niet alleen informatie over het aantal personen van buitenlandse herkomst per gemeente, maar ook over de sociaal-economische positie van deze groep. De indicatoren wijzen op dit vlak in dezelfde richting: de personen van buitenlandse herkomst – en dan vooral de personen van buiten de EU – nemen een opvallend minder goede arbeidspositie in dan de personen van Belgische herkomst.

Terwijl de werkzaamheidsgraad (aandeel werkenden in de bevolking van 20 tot en met 64 jaar) van personen van Belgische herkomst in 2019 in het hele Vlaamse Gewest op 77% lag, is dat bij de personen van buiten de EU telkens rond de 56%.

Omgekeerd is het zo dat de werkloosheidsgraad (aandeel werklozen in de beroepsbevolking (= som van de werkenden en werkzoekenden) van 15 tot en met 64 jaar) in 2019 veel hoger ligt bij de personen van buiten de EU (9%) dan bij personen van Belgische herkomst (3%).

Op lokaal vlak lopen de werkzaamheidsgraden en de werkloosheidsgraden van de personen van vreemde herkomst sterk uiteen. Bij de personen met een niet-EU-herkomst varieert de werkzaamheidsgraad bij de groot- en centrumsteden van 49% in Leuven tot 64% in Brugge. De werkloosheidsgraad van personen met een niet-EU-herkomst gaat bij de 13 centrumsteden van 6% in Leuven tot 13% in Antwerpen.

Tabel: Werkzaamheidsgraad en werkloosheidsgraad van de personen met een niet-EU-herkomst (in %), Vlaams Gewest en de 13 Vlaamse centrumsteden, 2019

	Werkzaamheidsgraad	Werkloosheidsgraad
Aalst	59	10
Antwerpen	52	13
Brugge	64	6
Genk	52	9
Gent	55	9
Hasselt	54	12
Kortrijk	53	10
Leuven	49	6
Mechelen	56	12
Oostende	54	12
Roeselare	52	11
Sint-Niklaas	54	10
Turnhout	53	12
Vlaams Gewest	54	9

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Ook andere in de Lokale Integratiescan opgenomen indicatoren zoals de gegevens over de sectorverdeling, het arbeidsregime en de dagloonklasse van de loontrekkenden wijzen op een opvallende opdeling van de arbeidsmarkt. De verschillende herkomstgroepen zijn in andere sectoren actief, werken in andere arbeidsregimes en hun verloning verschilt sterk. In alle gevallen zorgt dit voor een duidelijk minder positieve arbeidsmarktpositie voor de personen van buitenlandse herkomst en dan vooral de personen van niet-EU-herkomst. Het aandeel van de personen in de laagste dagloonklasse (0 tot 100 euro) bijvoorbeeld ligt veruit het hoogst bij de personen afkomstig van buiten de EU (42%). Bij de personen van Belgische herkomst ligt dat aandeel meer dan de helft lager (18%). In de centrumsteden loopt dat aandeel bij personen afkomstig van buiten de EU uiteen van 37% in Genk tot 48% in Brugge en Oostende.

Tabel: Aandeel loontrekkenden in de laagste dagloonklasse (0-100 euro) bij de personen van Belgische herkomst en bij de personen met een niet-EU-herkomst (in %), Vlaams Gewest en de 13 Vlaamse centrumsteden, 2019

	Belgische herkomst	Niet-EU-herkomst
Aalst	18	39
Antwerpen	17	47
Brugge	19	48
Genk	22	37
Gent	15	44
Hasselt	17	46
Kortrijk	19	47
Leuven	12	40
Mechelen	15	41
Oostende	23	48
Roeselare	20	41
Sint-Niklaas	18	40
Turnhout	21	45
Vlaams Gewest	18	42

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, via Statistiek Vlaanderen, bewerking Agentschap Binnenlands Bestuur

Team Integratie en Inburgering
Agentschap Binnenlands Bestuur